EBÛ ABDULLAH EZ-ZÜBEYRÎ

Zamanının hadîs, kırâat ve Şafiî mezhebi âlimlerinden. İsmi, Zübeyr bin Ahmed bin Süleymân bin Abdullah bin Âsım ez-Zübeyrî'dir. Künyesi Ebû Abdullah'dır. Ebû Abdullah ez-Zübeyrî olarak meşhûr olmuştur. Doğum târihi bilinmemektedir. Basra'da doğup büyüdü. İlim tahsili için Bağdâd'a gitti. Birçok âlimden ilim alıp, hadîs, fıkıh ve kırâat ilimlerinde yüksek derecelere kavuştu. Şafiî mezhebinin hükümlerini bildiren "el-Kâfi" adındaki fıkıh kitabı meşhûrdur. 317 (m. 929) senesinde vefât etti.

Hadîs ilminde büyük bir âlim olan Ebû Abdullah ez-Zübeyrî, Bağdâd'da Dâvud bin Süleymân el-Müeddeb'den, Muhammed bin Sinân'dan ve İbrâhîm bin el-Velîd'den hadîs-i şerîf öğrendi. A'mâ olduğu halde, yüzbinden fazla hadîs-i şerîfi, râvileri ve senedleriyle birlikte ezberlemişti. Bunun için Ebû Abdullah ez-Zübeyrî'ye hadîs-i şerîf hafızı denilmektedir.

Kendisinden de, Muhammed bin el-Hasen bin Ziyâd en-Nakkâs, Ömer bin Bişrân es-Sekrî, Ali bin Hârûn es-Simsâr, Muhammed bin Abdullah ve daha birçok âlim ilim tahsil etmiştir.

Tefsîr ve fıkıh ilimlerinde kıymetli eserleri vardır. Bu eserlerden ba'zıları şunlardır:

1. El-Kafi: Şafiî fıkhını anlatmaktadır.

2. En-Niyyet

3. Setr-ül-avret: İslâmiyetin örtünme ile ilgili emirlerini anlatmaktadır.

4. El-istişâre vel-istihâre.

Ebû Abdullah ez-Zübeyrî, Kur'ân-ı kerîmin Fussilet sûresi 33. "İnsanları Allaha da'vet edip iyi iş ve hareketlerde bulunan ve: Ben gerçek müslümanlardanım diyen kimseden daha güzel sözlü kim var!" âyet-i kerîmesini tefsîr ederken, Allaha da'vet eden güzel sözün, ezan olduğunu açıklamaktadır. "Amel-i sahîh"in, ya'nî yararlı işin de, namaz olduğunu bildirmektedir. Namazın büyüklüğü, onu herkese haber vermek için seçilmiş olan ezan kelimelerinin büyüklüğünden anlaşılmaktadır. [Ebû Abdullah ez-Zübeyrî ve diğer İslâm âlimleri, a'mal-i sâlihanın, en üstününün namaz olduğunu şöyle açıklamaktadırlar:

Namaz; İslâmın beş rüknünden biri olup, dînin direğidir. İslâmın bir beş temelini, bir kimse hakkı ile, kusursuz yaparsa, Cehennemden kurtulması kuvvetle umulur. Çünkü bunlar, aslında sâlihler olup, insanı günahlardan ve çirkin şeyleri

yapmaktan korur. Nitekim Allahü teâlâ, Ankebût sûresi kırkbeşinci (45) âyetinde “Kusursuz kılınan bir namaz, insanı pis, çirkin işleri işlemekten korur” buyurmaktadır. Bir insana, İslâmın beş şartını yerine getirmek nasîb olursa ni’metlerin şükrünü yapmış olur. Şükrü yapınca, Cehennem azâbından kurtulmuş olur. Çünkü Allahü teâlâ, Nisa sûresi, yüzkırkaltıncı (146) âyetinde, “Îmân eder ve şükür ederseniz, azâb yapmam” buyuruyor. O hâlde, İslâmın beş şartını yerine getirmeğe, can ve gönülden çalışmalıdır. Bedenle yapılacakların en mühimi namazdır ki, dînin direğidir. Namazın edeblerinden bir edebi kaçırmıyarak kılmağa gayret etmelidir. Namaza dururken, “Allahü ekber” demek; Allahü teâlânın, hiçbir mahlûkunun ibadetine muhtaç olmadığını, her bakımdan hiçbirşeye ihtiyâcı olmadığını, insanların namazlarının ona faidesi olmıyacağını bildirmektedir. Namaz içindeki tekbirler ise, Allahü teâlâya karşı yakışır bir ibadet yapmağa liyakat ve gücümüz olmadığını gösterir. Namaz, mü’minin mi’râcı olduğu için, namazın sonunda, Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) mi’râc gecesinde söylemekle şereflendiği kelimeleri “Ettehiyyatü’yü okumak emr olundu. O halde namaz kılan bir kimse, namazı kendine mi’râc yapmalı, Allahü teâlâya yakınlığının nihâyetini namazda aramalıdır.

Peygamberimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: “İnsanın, Rabbine en yakın olduğu zaman, namaz kıldığı zamandır.” Namaz kılan bir kimse, Rabbi ile konuşmakta, O’na yalvarmakta ve O’nun büyüklüğünü ve O’ndan başka herşeyin hiç olduğunu görmektedir. Bunun için, namazda korku, dehşet, ürkmek hasıl olacağından teselli ve rahat bulması için, namazın sonunda, iki defa selâm vermesi emr buyuruldu. Namaz, şartlarına, edeblerine uygun olarak kalınır ve yapılan kusurlar da böylece örtülüp, namazı nasîb ettiğine de şükür edip ve ibadete, O’ndan başka hiç kimsenin hakkı olmadığı, kalbinden, temiz ve halis olarak kelime-i tevhîd ile bildirilince, bu namaz kabûl olunabilir. Bu kimse namaz kılanlardan ve kurtuluculardan olur.]

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Mu’cem-ül-müellifîn cild-4, sh. 179

2) Vefeyât-ül-a’yân cild-2, sh. 313

3) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-3, sh. 295

4) Târîh-i Bağdâd cild-8, sh. 471, 472

5) Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî 104, mektûb